

РОЛЬ АДВОКАТА В УКЛАДЕННІ УГОДИ ПРО ПРИМИРЕННЯ

однією із новел кримінального процесуального кодексу України (надалі – кПК України) став інститут угод в кримінальному провадженні. актуальність їх підтверджується фактом листа ВССУ від 15 листопада минулого року.

важливо відмітити, що угода про примирення можлива виключно для кримінальних проступків чи злочинів тяжкості не вище середньої, або злочинів, провадження щодо яких здійснюється у формі приватного обвинувачення. Нескладно бачити стадійність процедури укладення угоди: ініціювання укладення угоди, домовини між сторонами, складання тексту і підписання сторонами, перевірка і затвердження/відхилення угоди судом. алгоритм дій, права і можливості сторін угоди та суду врегульовані детально, що повинно зменшити простір для позаправових дій.

Безспірно, що на кожній із умовних стадій укладення угоди, адвокат (представник) має права і обов'язки, а також можливості, й саме від реалізації останніх залежить вигідність угоди для сторони.

укладення угоди ініціюється передбаченими у ст. 469 кПК України особами: підозрюваним (обвинуваченим) або потерпілим. у згаданому листі ВССУ уточнюється мінімальний вік потерпілого у 16 років, інакше угоду повинен укладати законний представник. однак, власне ідея угоди може виходити від будь-кого – і насамперед від адвоката. саме він повинен, оцінивши ситуацію, зокрема підозру (обвинувачення), наявні докази по справі та подальші перспективи, можливість «прийняти» відшкодування шкоди, запропонувати клієнтові опцію укладення угоди про примирення. тому послідовно було б передбачити в розглядуваному положенні також і право адвоката (представника) ініціювати укладення угоди. слід додати, що, згідно ч. 7 ст. 469 кПК України, слідчий і прокурор зобов'язаний проінформувати підозрюваного та потерпілого про можливість досягнення домовленості, що, правда не зовсім зрозуміло, у який момент кримінального провадження. можливість ініціювати укладення угоди протягом тривалого періоду кримінального

провадження, а саме в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку, видається позитивною, хоч і не безспірною. вважаю, що стороні захисту за звичайних обставин вигідніше домовлятися якнайраніше, з метою уникнути частини слідчих дій і направлення обвинувального акту («звичайного») до суду хоча б з огляду на статистику обвинувальних вироків.

висловивши ініціативу укласти угоду, сторони розпочинають перемовини. у домовленостях про укладення угоди про примирення, як передбачено ч. 1 ст. 469 кПк України, можуть (власне навіть повинні) брати участь адвокат чи (і) представник потерпілого чи (і) підозрюваного (обвинуваченого), а також інші особи – наприклад, професійні медіатори. Фактично, у кожній стороні переговорів є власна мета, яку необхідно досягти, і власний «товар», який можна віддати. Не можна не відзначити, що подібні домовленості й раніше зустрічались, але тепер процедура легітимізована.

Неоднозначним видається підхід законодавця до врегулювання перемовин із «множинністю» сторін, викладене у ч. 8 ст. 469 кПк України. Зокрема, необхідність досягнення домовленості обов'язково із усіма потерпілими від одного кримінального правопорушення створює простір для спекуляцій. мета обмеження не зовсім зрозуміла, в той же час можливість домовитись із частиною «складу» потерпілих могла б поліпшити становище підозрюваного (обвинуваченого), в тому числі стати передумовою зміни кримінального-правової кваліфікації у зв'язку зі зменшенням розміру заподіяної шкоди, наприклад.

важливим видається передбачене ч. 6 ст. 469 кПк України положення-гарантія, що у разі недосягнення згоди щодо укладення угоди факт її ініціювання і твердження, що були зроблені з метою її досягнення, не можуть розглядатися як відмова від обвинувачення або як визнання своєї винуватості. однак, стверджувати про відсутність будь-яких наслідків «невдалих» перемовин також було б помилково. так, в результаті перемовин сторони можуть краще зрозуміти позицію опонента, пересвідчитись у наявності чи відсутності, а також якості, доказів, можливо навіть, окремі твердження у процесі перемовин можуть бути використані пізніше як докази (адже прямої заборони на це немає) і в усякому разі з метою справляння впливу на, скажімо, суддю. тому, можливо, слід було б